

Carrière en macht

- over David -

7 mei 2023

Voorgangers: Janine Mutsaerts en Leo van Driel

Welkom

Lied – In de Oudste lagen van mijn ziel (t. M. Vasalis, m. Tom Löwenthal)

Inleiding

Op 7 mei spreken we, zingen we en bidden we rondom carrière en macht. We associëren carrière vaak met je 'succes' in een organisatie. Maar de betekenis is eigenlijk anders: 'Een carrière is je maatschappelijke levensloop en maatschappelijke positie'. Hoe kijk je zelf naar je levensloop en positie in de maatschappij? Welke mensen en factoren hebben een rol gespeeld in deze weg? Wat betekent macht voor jou? Meten we kwaliteit of met kwantiteit? We lezen uit Kronieken over David, zijn macht en hoe God daar naar kijkt. We willen onderzoeken wat je af moet leggen om werkelijk JIJ te worden, en je (maatschappelijke) positie ten volle in te nemen.

Wees welkom!

Lied – Ken je mij? -psalm 139 vrij, deels (t. Huub Oosterhuis, m. Stijn van der Loo)

Lezing: [1 Kronieken 21: 1-8](#) (Naardense vertaling)

Lied – Wek mijn zachtheid (t. Huub Oosterhuis, m. Antoine Oomen)

Lezing: [De uitdaging](#) (Uit: Reis naar het binnenste van de ziel – Oriah Mountain Dreamer)

Overweging

Naar wat meten wij elkaar?

En naar wat meten wij onszelf?

En wat meten we eigenlijk?

Hoort u ook wat ik vaak hoor:

"hoeveel mensen waren er?" hoeveel boeken heb je verkocht?

Hoeveel preken heb je al gehouden?

Hoelang was je dit of dat?

En dan menen dat we iets te weten komen.

Bij die vraag naar Hoe bedoelen we zelden het echte hoe, de inhoud.

Meestal gaat het over kwantiteiten.

En daarna geven we het oordeel: goed, ok of .....jammer.

En daarmee delen we elkaar in.

Een poos geleden begonnen we in de kloosterkerk met een vroeg stilte uur.

"En, is de stilte een succes?", vroeg een ambtsdrager mij?

Zonder twijfel bedoelde hij of er genoeg mensen op afkwamen.

David zei tegen Joab en tegen de bevelhebbers van het leger:

"Houd in Israël een volkstelling, van Berseba tot Dan,

En breng mij de uitslag, zodat ik weet hoe groot het is".

Waarom hielden machtshebbers een volkstelling?

Voor hun ego?

Voor de belastingen die ze konden heffen?

Voor het aantal volwassen mannen die in het leger konden?

In dit verhaal blijkt het uiteindelijk om iets anders te gaan
Maar daarover later.

Macht

Ik citeer vrijelijk uit een artikel dat ik vond van Peter Fijbes

Als mensen zijn we in alles aangewezen op andere mensen. Dat geldt nog het meeste voor leiders, bestuurders en managers. Zij zijn er immers verantwoordelijk voor dat anderen het juiste doen en tot resultaten komen. In staat zijn om het gedrag van anderen te beïnvloeden is daarom enorm belangrijk om als leider succes te hebben. En als je 'invloed' en 'sturing' combineert; dan kom je uit bij de term 'macht'.

Aan die term kleeft in de Nederlandse taal een negatieve bijmaak. Vergelijk je eigen reactie op het woord macht maar eens met de Engelse vertaling: power. Dat betekent in die taal ook 'kracht'. In het Nederlands niet, en is het voor heel veel mensen is het laten gelden van je macht juist een toonbeeld van zwakte. Soms is dat zeker het geval. Maar er zijn ook vormen van macht die juist een positieve invloed hebben.

In dit artikel beschrijf ik vijf vormen van macht, zowel de prettige, als de minder prettige vormen ervan.

Dwingende macht

Het gebruiken van dwingende macht is gefundeerd in het creëren van angst. Door afstraffing of dreiging daarmee veranderen mensen hun gedrag, uit angst om een negatieve consequentie te ervaren. Gebeurt dit in een organisatie aan de lopende band en is het onderdeel van de cultuur, dan spreken we van een angstcultuur.

Van alle vormen van macht die de mensheid ter beschikking staat is de macht om een ander te kwetsen een van de meest gebruikte, meest veroordeelde en lastigste om onder controle te houden. Het inboezemen van angst kan ook gebeuren door verbale agressie, verbale vaardigheid of het ontnemen van emotionele support van anderen.

Belonende macht

Dit is het tegenovergestelde van dwingende macht. Door geen negatieve, maar juist positieve consequenties in het vooruitzicht te stellen, kunnen mensen gemotiveerd worden om in actie te komen en te gaan handelen. De persoon die de beloningen uitdeelt heeft daarmee dus duidelijke invloed (lees: macht) op het gedrag van anderen.

Onder de term 'beloning' is veel meer te verstaan dan alleen geld. Het kan om alles gaan wat iemand aantrekkelijk of waardevol vindt. Een promotie, meer thuiswerken, een parkeerplek voor de deur, een klop op de schouder, erkenning of zelf het verbeteren van imago.

Hiërarchische macht

Voor macht heb je niet altijd draagvlak nodig. Het hebben van invloed op anderen kan ook volledig afhankelijk zijn van de positie die in de structuur van een organisatie inneemt. De meest pure vorm hiervan zijn de rangen in het leger of bij de politie; waarbij je op basis van je positie een ander kan bevelen om iets te doen.

Hoewel hiërarchische macht een vorm op zichzelf is, zie je vaak dat deze niet zonder een van de andere vormen van macht kan bestaan. Het behoud van een hiërarchische positie is namelijk wél afhankelijk van draagvlak en/of support. Iemand op een hoge positie zonder draagvlak kan bijvoorbeeld dwingende macht inzetten om in positie te blijven.

Deskundigheidsmacht

Als je deskundigheidsmacht hebt, dan kun je op basis van je expertise invloed uitoefenen op anderen. Bijvoorbeeld als je de enige persoon in de organisatie bent met bepaalde kennis of skills. Of als je een hoogleraar of deskundige bent op een bepaald terrein. Wat jij zegt of doet,

heeft invloed op anderen.

In sommige organisatieculturen is het hebben van deskundigheid gekoppeld aan het verkrijgen van posities en macht. Leidinggevende posities zijn dan weggelegd voor de beste medewerkers met de meeste inhoudelijke expertise. Soms heeft dit tot gevolg dat er managementproblemen ontstaan, omdat zij die goed zijn in hun werk, niet altijd óók goed zijn in managen.

Identificatiemacht

Leiders die charismatisch, aantrekkelijk of kundig zijn; hebben invloed op anderen doordat zij een voorbeeldfunctie hebben voor anderen. Er zijn legio voorbeelden van ondernemers, kunstenaars en acteurs die invloed hebben op anderen omdat zij idolen zijn. Die invloed is te kenmerken als identificatiemacht.

Bij deze vorm van macht draait het er namelijk om dat mensen zich identificeren met een ander, willen zijn als die ander, of willen verkeren in de nabijheid van die persoon. Leiders die identificatiemacht hebben, kunnen deze inzetten om iets van anderen gedaan te krijgen. Op een hele nobele en positieve manier. Of op een hele manipulatieve manier, zoals te zien is bij sectevorming.

In onze voorbereidingsgroep kwamen we uit op kwaliteiten van macht(hebbers) als bescheidenheid en zachtheid. Dat een zuiver gebruik van macht de volgende aspecten bevat: Niet op eigen kracht, je hebt altijd je plaats gevonden/ gekregen door de loop van je leven en vooral de mensen die je gevormd hebben.

Voor ons christenen of gelovigen speelt de component God een rol. Hoe God jou en mij een plaats heeft toebedacht om zijn schepping beter gestalte te geven. Hoe ieder met zijn eigen talenten het koninkrijk Gods mede kan realiseren dat ons dat geschonken is.

Dat we meer dan eens:

“Eén woord kunnen spreken, dat waar en van mij is.

Dat draagt wie ik ben, dat het houdt.

Dat we één woord kunnen spreken

Dat rechtop staat als mens, die ons aankijkt en zegt:

Ik ben jouw zuiverste zelf,

Vrees niet, versta mij, Ik ben. Ik ben.

Carrière

Leenwoord uit Italiaans *carriera* “weg, route voor voertuigen” (uit Volkslatijn *carraria*), aangetroffen sinds 1534.

Onze associatie met *carrière* is die van op in de vaart der volkeren, het opklimmen naar iets, van schaal zus naar schaal zo. Maar in feite is het: ‘Een *carrière* is je maatschappelijke levensloop en maatschappelijke positie’. Een maatschappelijke levensloop is een heel andere dan een ontwikkeling in je leven van arbeid.

In onze huidige maatschappij wordt veel waarde gehecht aan je plaats in organisaties, je hoeveelheid opdrachten. Nu zijn wij hier met veel pensionados, maar voorheen en misschien nog wel, gingen de gesprekken over het werk. Wat je deed, wat je had bereikt.....

Gelukkig is juist ook in deze Haagse Dominicus het maatschappelijk functioneren iets van waarde. Iets wat je niet hoeft te meten aan kwantiteiten, maar aan kwaliteiten. De kwaliteit van samen ergens voor gaan staan. De kwaliteit van om-niet. De kwaliteiten gebruiken, die God ons gegeven heeft. En ons leven met alles en iedereen die op ons pad kwam en komt.

“Don’t ask the Lord God what you want from him, Ask the Lord God what He wants from you”.

Dat is je plek innemen in de samenleving:

De rolstoel duwen, de boterhammen smeren. Het pannetje soep brengen. Houden van de vervelende buurman.

Om je plek ten volle te kunnen innemen, moet je soms naar binnen gaan, bij jezelf onderzoeken of je nog wel op de goede plaats bent. Of je niet per ongeluk iemand anders levensloop aan het lopen bent.

De vragen die Oriah Mountain Dreamer ons stelde in de zojuist gelezen tekst helpen, mij althans:
"het interesseert me niet wie je kent
Of hoe je tot hier bent gekomen....
Ik wil weten of je met mij middenin in het vuur wilt gaan staan
En niet zal terugdeinzen..."

Dat brengt mij op 4 en 5 mei.

We hebben het weer gehoord bv op de tv bij de herdenking. Mensen die middenin het vuur durfden te gaan staan, die niet terugdeinsden. Deze ervaringen en verhalen zijn zo hartversterkend. En voor mij gaat het altijd over meer dan over joden vervolging. En verzet. Er wordt een snaar geraakt van integriteit, wederom, Je plaats innemen. Niet weggijken.

Op 4 mei leggen we af en nemen we afscheid. Mogen we huilen en loslaten. Hun pijn en de onze voelen.

Op 5 mei is het tijd om onze kracht te hervinden. Ons leven te vieren, en dat van anderen. Hoe dat er ook uit moge zien. Onze zegeningen tellen, en niet onze troepen. Onze kwaliteiten afstoffen en reactiveren.

De volkstelling van David was er één van overmoed. "het was slecht in Gods ogen dat dit gebeurd was, daarom strafte hij Israël.

Daarop zei David tegen God: " Ik heb gezondigd, ik ben een dwaas geweest".

Laten we onze carrière, onze maatschappelijke loopbaan en plek zuiver houden, actueel. In dienst van iets groters.

Laten we ons bewust zijn van onze macht, misschien het cultiveren van een zesde vorm van macht, meer in de zin van Power. Een inspirerende macht, vanuit kracht laten zien hoe het anders kan, en dit voorleven.

En laten we ook zacht worden:

"Wek mijn zachtheid weer,
Geef mij terug de ogen van een kind
Dat ik zie wat is
En mij toevertrouw.
En het licht niet haat."

Amen.

Lied – Van God is de aarde – psalm 24, vrij (t. Huub Oosterhuis, m. Antoine Oomen)

Voorbeden

Hoor

De Levende is Een

Geen ander gaat hem te boven

Geen is groter.

Veel zijn wij, veel mensen, ontelbaar veel.

Gij zijt de Levende , de Ene,

wij leven in Jou.

Daarom bidden wij om verbinding,
om liefde voor de mensheid en de aarde
en alle planten en dieren op aarde.
Voor alle levende zielen
bidden wij om vrijheid.
Daarom bidden wij om bescheidenheid,
om eerbied voor iedere ziel,
want wij hebben geen ziel gemaakt.
Daarom bidden wij
voor allen die gestorven zijn
laat geen mens verloren gaan.
Wij herinneren ons de oorlogen,
die mateloze woede waarin
zoveel levens en de aarde worden verwoest;
Waarin de verbinding is verbroken,
de tegenstanders vernederd.
In deze week van herinneren en gedenken
vragen wij om vrede.
Wij bidden om het groeien van inzicht in ons zelf,
dat wij ons zelf leren zien in Uw spiegel.
Zodat wij leren dat Jij ons kent en wij uw liefde
voor alle levenden leren navolgen.

Wij bidden voor de wat aan het voorbedenboek is toevertrouwd (...)

Laad ons met licht
Hef op onze hoofden.
God heeft de wereld geschapen voor de mens
en de taak van de mens is de wereld te vervolmaken
zodat de wereld is zoals God het wilde
een wereld vervuld van samenwerking,
liefde , waarheid en rechtvaardigheid.

Amen

Tafellied – Sacrament van hoop (t. Huub Oosterhuis, m. Antoine Oomen)

Breken en delen

Zegen

Lied – Lied om vrijheid (t. Huub Oosterhuis, m. Bernard Huijbers)
